

OPERA ROMÂNĂ

DRAGOSTE ȘI JERTFĂ

de Cornel Trăilescu
libretul, Dan Tărchilă

Prima noastră scenă lirică are meritul de a fi urmărit să-și înscrie în rindul premierelor o piesă cu care să omagieze Centenarul Independenței de stat a României. Această piesă este *Dragoste și jertfă*, operă în trei acte de Cornel Trăilescu. Libretul, semnat de Dan Tărchilă, a închipuit o idilă încheiată tragic, detaliu semnificativ, jertfă între altele jertfe țesute în fresca Războiului de independență. Piesa, debutând cu o nuntă înșingărată, ce prefigurează sacrificiul tinerei căsnicii pe cîmpul de luptă, oferă în final recompensa libertății naționale cucerite în acel război. În mod neașteptat, cel care își dă viața la asaltul Plevnei nu este bărbatul, și el un dirz erou al bătăliei, ci femeia, venită în fața redutelor să asiste răniții. Moartea ei e simbolică pentru prețul ridicat cu care s-a plătit orice înfăptuire de seamă pe acest pământ. Nu întâmplător, semnificația ne trimite la legenda Meșterului Manole. Dealtfel, elementul de principal interes față de libret constă tocmai în această intenție a sa de a-și încorpora obiceiuri și tradiții populare: nunta, cîntecul și jocul, atmosfera baladescă ce învăluie figura de viteză a țăranului Gheorghe.

Acut izbucnește în primul act conflictul social dintre țărani dobrogeni, trecuți prin sabie și pîrjol de către azapii turci, și boierii înavuți prin jaf, tot pe spinarea acelorași bieți țărani, care și-au luat lumea în cap. Ostilitățile care opun pe Strunga boierul și pe nesupusul Gheorghe trebuie să-și amîne deznădămintul: țăranul pleacă la oaste să apere, cum s-a întîmplat mereu, glia strămoșilor.

În liniile sale generale, libretul conține premise pentru o construcție temeinică, cu destulă varietate și gradată a evenimentelor. Unde nu reușește textul să convingă, este în planul creionării personajelor. Autorului i-a lipsit aci apa vie cu care să-și anime caracterele. Vorbele bătrînului cioban neștiutor de carte, de pildă, sînt mai aproape de o dizertație decît de graiul unui înțelept

din popor. Dar gesturile au simplitatea jucăriilor cu arc făcute să execute mișcarea știută. Moșierul zimbește cinic, vechilul agită cravașa, Gheorghe e numai neînfriecat. Nu tocmai fericită artistic e ultima aducere în scenă a eroinei, necesară, firește, după o tradiție a operei, spre a lua parte la duetul final. Poate și printr-o contribuție neinspirată a regiei, personajul e pus să-și execute cîntarea nu tocmai scurtă în poziția incomodă, în care mîinile stau nemișcate în chip de aripi, ca să fie limpede că interlocutoarea nu mai face parte din lumea celor vii. Și totuși această Iulia este partitura care, și vocal și scenic, s-a conturat cel mai convingător. A contat, desigur, faptul că nici în acest rol Eugenia Moldoveanu nu și-a dezmințit seriozitatea și talentul care i-au marcat ascensiunea pe scena Operei Române, în rindul sopranelor de frunte.

În general, premiera s-a bucurat de o selecție din rindul celor mai de seamă forțe artistice ale teatrului. Întruchipînd forța unui erou de baladă, Ludovic Spiess și-a adus prestația și experiența îndelung exersată ca tenor pe scenele importante ale lumii, chiar dacă dispoziția sa vocală din acea seară nu a fost optimă. În rolul de părinți ai personajului feminin principal, mezzosoprana Iulia Buciuceanu și baritonul Pompei Hărășteanu s-au situat la nivelul performanțelor bune pe care le realizează constant acești cîntăreți, ba, încă, baritonul Vasile Martinouiu s-a ridicat la una dintre cele mai înalte reușite ale sale, prin compunerea figurii unui învățător luminat. O notă distinctă în distribuția celor douăzeci de personaje ale operei a creat-o Elena Grigorescu, în rolul soției de moșier, beneficiara unui glas plăcut, bine stăpînit, în registrul de soprană lejeră. Meritorie a fost și contribuția basului Constantin Gabor și a tenorului Ion Stoian, compunînd cuplul țăranilor mucaliți. Atenția pe care realizatorii au acordat-o acestei puneri în scenă s-a putut deduce și din numele prestigioase care au mai punctat șirul acestei distribuții: Cornel Stavru, Florin Diaconescu, Nicolae Florei, Gheorghe Crăsnaru... Se cuvine, de asemeni, subliniată, ca de obicei pe această scenă, buna condiție a corului, pregătit cu capacitatea de finisare a detaliilor pe care o cunoaștem a fi însușirea maestrului de cor Stelian Olariu.

Regia lui Hero Lupescu a realizat cu profesionalism transpunerea scenică a piesei în planurile ei mari, măsura acestei capacități fiind înfățișarea sugestivă a scenelor de sub redate. De un sprijin important s-a bucurat această regie prin scenografia inspirată a Ilristofeniei Cazacu, pe parcursul tuturor celor opt tablouri, ceea ce nu s-a întîmplat aidoma

cu partitura muzicală. Unelele au fost acic inegale. Calitățile principale ale părții muzicale au fost pitorescul culorii, intuiția timbrală sigură a compozitorului, în acest caz, unul și același cu șeful de orchestră. Experiența meritorie a acestui compozitor în piese de calibru mai ușor nu a fost suficientă pentru a susține sonor momentele de înclăștare, când imaginea a trebuit să fie

completată din resursele convenționale ale ilustrației făcute cu difuzorul. Muzica, plăcută în alte împrejurări, nu s-a putut sustrage echivocului generic, unde, alături de modelul Verdi, Mussorgski sau Bizet, s-a simțit, în mai mare măsură, influența reușitelor lui Gherase Dendrino.

Radu Stan

Zilele muzicii românești

O vastă privire de ansamblu asupra componisticii naționale (chiar dacă nu toate epocile creatoare au fost prezente, și nici toate genurile — lipsind capitole importante ca opera, opereta și baletul); o impunătoare defilare a forțelor interpretative românești, întruchipate printr-o admirabilă înfrățire pe podium între artiștii amatori și cei profesioniști (chiar dacă, din rindurile acestora din urmă, au cam lipsit soliștii concertisti de prestigiu); o extrem de necesară (și de mult așteptată) îmbogățire și înnobilare a agendei artistice estivale pe litoral, adică, în locul și momentul ideale pentru captarea unui public foarte divers — român și străin (chiar dacă, așa cum era de așteptat pentru un început de drum, concertele simfonice, camerale și corale n-au reușit să întrunească numărul record de spectatori al celor de muzică ușoară și populară, desfășurate simultan): iată ce a însemnat, pentru viața noastră culturală, cea dintâi ediție a Zilelor muzicii românești. Neîndoielnic elocventă, o trecere în revistă a celor 30 de manifestări cuprinse sub acest generic ar însemna — în limitele spațiului disponibil — o simplă listă (ce-i drept, impresionantă) de titluri, autori și interpreți; am optat, de aceea, pentru o altă formulă, de sinteză — în care să apară consemnate câteva momente mai semnificative ale festivalului, fiecare dintre ele, în măsură să illustreze și cite o calitate definitorie pentru întreaga artă muzicală națională.

Expresivitate

Unitar conceput, sub semnul specificului național, distilat din substanța folclorului, și sub semnul programatismului — fie declarat (ca în faimoasele transfigurări sonore ale tablourilor naturii, din suita *Prin Munții Apuseni* de Marțian Negrea, și ale capodoperelor plasticii românești, din suita *Picturi de Grigorescu* de Ion Hartnary-Darelée, fie implicit

(ca în epica *Rapsodie a II-a* de Enescu și în exuberantele jocuri românești *Ciobănașul* și *Briul* de Paul Constantinescu), repertoriul Filarmonicii din Cluj-Napoca a fost, de asemenea, unitar pe planul interpretării din perspectiva echilibrului și a rezistenței construcțiilor, a pregnanței și culorii imaginilor, a căldurii sonorităților, îngrijit elaborate, și a expresiei sincere, departe, deopotrivă, de rigiditatea scolastică și de căutarea ostentativă a efectelor de succes. Rînd pe rînd, bagheta lui Emil Simon a evocat calmul nesfîrșit al peisajului de un farmec fără egal al Munților Apuseni; trăsăturile romantice ale eroilor lui Grigorescu; vitalitatea și robustețea țărânului român, ale cărui dansuri i-au servit drept model lui Paul Constantinescu; măsura exactă a posibilităților artistice ale orchestrei a fost dată, însă, în *Rapsodia a II-a* de Enescu. Versiunea acesteia, demnă de comparație cu cele mai realizate, a strălucit prin suflul larg al frazării, prin susținerea tensiunii interioare în desenarea arcului expresiv, prin dozarea subtilă a sonorităților și, nu în ultimul rînd, prin contribuția sensibilă a solo-urilor, ce fulgeră ici-colo în țesătura orchestrală netedă și clară.

Măiestrie

Două evoluții de excepțională calitate, în concertul cameral și simfonic susținut de muzicienii amatori, au atins punctul ideal, unde granița valorică dintre diletantism (în sensul originar, nobil, al termenului) și profesionalism se șterge. Întîmplător — sau, poate, nu — ele au încadrat programul în care mai figurau seriosul, studiosul Cvarțet de coarde și pian al Orchestrei inginerilor din Buzău, promițătorul cor „Lira” din Buzău și, de data aceasta neconcludent pentru titlul de laureate ale Festivalului național „Cîntarea României”, cîntărețele Catrinel Papadopol și Serina Balla.